

Motion till riksdagen 2012/13:Ub5

**av Åsa Romson m.fl. (MP)
med anledning av prop. 2012/13:30**

Forskning och innovation

1 Sammanfattning

Forskningspolitik handlar i grunden om två saker: hur forskningen ska organiseras och finansieras. Men det handlar också om vilka utmaningar vi ser framför oss där vi behöver forskningshjälp och stöd för att hitta lösningar och tillämpa dessa. Att peka på de gemensamma strategiska samhällsutmaningarna och därigenom styra en del resurser åt vissa specifika områden är därför inte bara en fråga om finansiering. Det blir ofrånkomligen en fråga om politisk insikt och politiskt mod. Miljöpartiets bedömning är att regeringen i forskningspropositionen inte vågar identifiera klimatutmaningarna som avgörande för all verksamhet i Sverige och världen i dess helhet. Inte heller främjas människans förmåga att nyfiket finna nya lösningar på redan identifierade problem genom fungerande innovationsprocesser tillräckligt bra. Den gemensamma välfärden är ännu ett område som regeringspartierna gärna talar om, men inte ser forskningens betydelse för att utveckla. Utmaningen med forskningspolitiken är att styra med visioner, men inte med detaljer. Miljöpartiet menar därmed att regeringen, genom sitt förslag till forskningsproposition, agerar aningen visionslöst men samtidigt klåfingrigt.

Grunden i Miljöpartiets forskningspolitik är självständiga och oberoende lärosäten som genom sin forskning bidrar till samhällsutvecklingen. Vi ser att forskningens yttersta drivkraft är människans vilja att bättre förstå sig själv, sin omvärld och sin plats i helheten. Forskningen drivs av viljan att gripa in i och förändra världen. Det är en drivkraft som ska främjas av forskningspolitiken. En grundläggande strävan för oss gröna är att lärosätena kan erbjuda en god arbetsmiljö och ett gott forskningsklimat som är attraktiva för både kvinnor och män. Det är därför inte minst av kvalitetsskäl också nödvändigt med ett jämställdhetsperspektiv på forskningens genomförande. I den här följd-motionen lämnar vi flera förslag på det, liksom på en förändrad resurstilldelning av forskningsanslag för att främja långsiktighet och oberoende för våra lärosäten.

Fel! Okänt namn

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	1
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
4	Politikens inriktning.....	4
5	Om fördelningen av forskningsanslag till lärosätena.....	5
5.1	Förändrat fördelningssystem.....	6
5.1.1	En ny resursfördelning.....	6
5.1.2	Incitament för samverkan i resursfördelningen.....	7
5.2	Öka inte andelen konkurrensutsatta medel.....	7
5.3	Missgynna inte de regionala högskolorna.....	8
6	Viktiga principer i forskningspolitiken.....	9
6.1	Excellenceforskning.....	9
6.2	Tvärvetenskaplighet.....	9
6.3	Internationalisering av svenska forskningsmiljöer.....	10
6.3.1	En mer internationaliserad utbildning.....	10
6.3.2	Internationell etablering.....	11
7	Utbildning för forskning.....	11
7.1	Bättre villkor för doktorander.....	11
7.2	Minskad snedrekrytering till forskarutbildningen.....	11
7.3	Stärkt forskningsanknytning i grundutbildningen.....	12
8	Innovation.....	12
8.1.1	Hela produktionsledet.....	12
8.1.2	Basindustrin.....	13
8.1.3	Tjänstesektorn och forskningen.....	13
8.1.4	Öppen innovation.....	13
8.1.5	Lärosätenas roll i innovationssystemen.....	14
8.1.6	Utbildningens betydelse för innovationer.....	14
8.1.7	Läraryrket.....	14
8.1.8	Hållbart arbetsliv som social innovation.....	15
9	Strategiska prioriteringar inom forskningspolitiken.....	15
9.1	Klimat.....	15
9.1.1	Uppföljningen av klimatforskningen måste förbättras.....	16
9.1.2	Samordning av klimatforskningen.....	17
9.2	Hälsa och medicinsk forskning.....	17
9.2.1	Hälsa.....	17
9.2.2	Medicinsk forskning.....	17
9.2.3	Bättre balans i satsningarna på livsvetenskap.....	18
9.3	Välfärd och offentlig sektor.....	18
9.3.1	Kommundoktorander.....	19
9.3.2	Stärkt utbildningsvetenskap.....	19
9.3.3	Ämnesdidaktiska centrum.....	19
10	Forskningsråden.....	19
11	EU:s ramprogram för forskning och innovation.....	20

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en forskningspolitik som möjliggör ett ständigt tillskott av ny kunskap i samhällets alla delar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kollegial bedömning som grund för fördelning av forskningsanslag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att motverka en sned könsfördelning inom akademien.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om incitament för samverkan i fördelningen av forskningsanslag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte öka andelen konkurrensutsatta forskningsmedel.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en fördelning av forskningsanslag till lärosätena som inte systematiskt missgynnar mindre högskolor och forskningssamhällen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om satsningar på spetsforskning och konsekvenserna för jämställdheten inom akademien.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av tvärvetenskaplighet för att möta samhällets utmaningar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en mer internationaliserad utbildning.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om internationell etablering av lärosäten och forskningsmiljöer.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur vi stärker möjligheterna och förbättrar villkoren för doktoranderna.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om minskad snedrekrytering till forskarutbildningen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkt forskningsanknytning i grundutbildningen på högskolan.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en innovationsfrämjande forskningspolitik måste se till hela produktionsledet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskningspolitikens betydelse för att främja en hållbar omställning av svensk basindustri.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskningspolitikens roll för att stimulera utveckling inom tjänstesektorn.

Fel! Okänt namn på

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att offentliga medel i innovationssystemen bör främja en öppen innovation.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lärosätena bör stimuleras att ta en ledningsroll i de regionala innovationssystemen.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningens roll i innovationssystemen.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lärarundantaget.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hållbart arbetsliv som social innovation.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en förbättrad styrning och uppföljning av klimatforskningen.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en myndighet eller ett departement som har utpekats ansvar för att samordna klimatforskningen och dess resultat.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskning för förbättrad hälsa.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en bredare ansats kring de strategiska medicinska satsningarna i forskningspolitiken.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att framtiden för läkemedelsforskningen i Sverige bygger på en kombination av god grundforskning, spetsforskning och internationell excellens.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stimulans för välfärdsnära forskning.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att främja fler kommundoktorander.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppgradera den utbildningsvetenskapliga kommittén på Vetenskapsrådet till ämnesråd.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ämnesdidaktiska centrum.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ledning av forskningsråden.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om EU:s ramprogram för forskning och innovation.

4 Politikens inriktning

Forskningen rustar oss för framtiden. I en värld i ständig förändring står vi hela tiden inför nya utmaningar som vi behöver forskningens metoder, analys

och slutsatser till hjälp för att hantera. Vår tids största utmaningar måste ses ur ett globalt perspektiv, där den nationella arenans uppgift är att bidra med resurser för att lösa mänsklighetens problem, i stort och smått. Forskningspolitiken handlar därför inte om en tävlan mellan länder, utan om hur vi tillsammans skapar förutsättningar för en mer vetenskapligt förankrad samhällsutveckling, både lokalt och globalt.

Ett nyfikat kunskapsamhälle är både mål och medel för Miljöpartiet. Vi räknar vetenskapen som en av grundpelarna för samhällsutvecklingen. Det är genom att ta grundläggande principer om mänskliga fri- och rättigheter och visionen om en social, ekologisk och ekonomiskt hållbar utveckling och förena dessa med kunskap och kunskapsutveckling som vi bygger ett bättre samhälle för framtiden.

En mer forskningsorienterad och kunskapsintensiv samhällsutveckling gäller demokratin och välfärden lika mycket som den gäller ekonomin och ekologin. Vad som här anförs om att Sverige behöver en forskningspolitik som ger tydliga förutsättningar för en infrastruktur, som i sin tur möjliggör ett ständigt tillskott av ny kunskap i samhällets alla delar, inom industrin, i tjänstesektorn och i välfärden, bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

5 Om fördelningen av forskningsanslag till lärosätena

Miljöpartiet har i särskild följdmotion med anledning av skrivelse 2011/12:170 Riksrevisionens rapport om självständiga lärosäten utvecklat varför vi anser att det behövs ett nytt resursfördelningssystem vid landets högskolor. I samma motion har vi också framfört förslag på ökad forskningsanknytning i den högre utbildningen, ett nytt system för fördelning av forskningsresurser för en väl fungerande forskning och forskningsmiljöer på objektiva grunder och ett nytt kvalitetsmätningssystem för den högre utbildningen i Sverige. I den här motionen berör vi några av dessa frågor närmre, på det sätt som framgår nedan.

Huvuddelen av de resurser som staten satsar på forskning går direkt till lärosätena i form av så kallade fakultetsmedel. Samtidigt har andelen fria medel för forskning minskat över tid; i slutet av 70-talet styrde lärosätena själva över 80 procent av forskningspengarna, med den nya forskningspropositionen så kommer den siffran att vara nere på 44 procent. Det är alltmer politiska prioriteringar som styr forskningen. Regeringen har, i sin budgetproposition, lämnat fakultetsmedlen oförändrade för 2013 men aviserat en ökning med 600 miljoner kronor under 2014. Miljöpartiet har i sin budgetmotion redan under 2013 ökat dessa anslag med 150 miljoner, för att stärka forskningsanknytningen i grundutbildningen.

De direkta anslagen till högskolorna är mycket långsiktiga och fria för lärosätena att använda till den forskning som de prioriterar. Miljöpartiet menar

Fel! Okänt namn på

att huvuddelen av den statligt finansierade forskningen fortsättningsvis bör ske på detta sätt, men nya incitament behövs.

5.1 Förändrat fördelningssystem

Regeringen presenterar i sin proposition ett förslag om ökade inslag av kollegial bedömning (peer review) gällande den konkurrensutsatta delen av forskningsanslaget till lärosätena. Vetenskapsrådet har fått uppdraget att ta fram ett förslag på system som kan börja gälla tidigast 2018. Miljöpartiet beklagar att arbetet med ett nytt system inte gjorts inför arbetet med propositionen. Det är beklagligt då det innebär att de negativa konsekvenserna av dagens system kommer att fortsätta i minst sex år till. Kritiken mot det nuvarande systemet är inte nytt. Sveriges universitetslärarförening har bland annat uttalat att det missgynnar vissa forskningsområden och att det riskerar att verka konserverande att tilldela mer medel till forskning om sådant som vi redan har kunskap kring.

Resursutredningen från 2007 avfärdades av regeringen som inför forskningspropositionen 2008 la fram ett eget förslag på fördelning. I enlighet med detta fördelas sedan 2010 anslagsmedel till universitet och högskolor utifrån deras resultat, mätt med resultatindikatorerna externa medel och vetenskaplig produktion (publicering och citeringar). Ett förslag som regeringen nu vill gå ifrån. Hade regeringen lyssnat mer till sina expertmyndigheter och remissinstanserna hade fördelningen av fakultetsmedel redan i dag fungerat bättre. Som ovan anförts anser Miljöpartiet att det behövs ett helt nytt system för fördelning av forskningsresurser till landets lärosäten. Ett system som baseras mer på långsiktighet och förutsägbarhet och mindre på klåfingrighet och kort-siktighet.

5.1.1 En ny resursfördelning

Vetenskapsrådets uppdrag är att ta fram ett system där kollegial bedömning är ett kriterium för den del av forskningsanslagen som ska konkurrensutsättas. I modellen kan också, enligt propositionen, utöver den rent vetenskapliga bedömningen, ingå att bedöma forskningens samverkan, relevans och nytta. Att ett nytt fördelningssystem behöver utgå från mer än publiceringar och citeringar är självklart. I dagsläget försvårar det bland annat för den tvärvetenskapliga forskningen. Ökade inslag av kollegial bedömning kan leda till en mer nyanserad bedömning, men med tanke på den kritik som en del av remissinstanserna gett uttryck för behöver förslaget noga beredas. Det bör inte heller ensamt vara kriterium för fördelningen. Ökade inslag av kollegial bedömning måste utvärderas löpande, särskilt utifrån sina jämförbarhetsresultat. Att ha en internationell panel av forskare som gör bedömningen riskerar också att bara bli onödigt dyrt och svårt. Vad som här anförts om kollegial bedömning som grund för fördelning av forskningsanslag bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Den sneda könsfördelningen inom akademien måste motverkas genom att fördelningen av resurser delvis utgår från andelen kvinnliga professorer. Detta överensstämmer med förslaget i Resursutredningen från 2007. Det är viktigt att den nationella jämställdhetspolitiken också genomsyrar forskningsfinansieringen. Vad som här anförs om att motverka en sned könsfördelning inom akademien bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

5.1.2 Incitament för samverkan i resursfördelningen

Det behövs tydligare incitament för att akademien ska stärkas i sin samverkan med omvärlden. I en ny modell för fördelning av resurser för forskning bör därför samverkan med tredje part ingå som ett kriterium. Detta bör göras då det behövs ett tydligare incitament i fördelningen av forskningsanslag till lärosätena för att stimulera samverkan med tredje part, till exempel industrin, annan näringslivspart eller välfärdens aktörer. En återkommande kritik från lärosätena är att det saknas incitament för dem att använda intäkter, som de har erhållit för sina utbildnings- och forskningsuppdrag, som stöd för innovationsfrämjande åtgärder. Lärosätena fokuserar på de uppdrag som genererar intäkter, vårdar dessa, använder dem för att stärka sin verksamhetskvalitet och konkurrenskraft, så att de inte vid utvärderingar riskerar att förlora intäkterna genom indragna examensrätter eller omfördelning av forskningsmedel. Regeringen behöver visa på lösningar i den här frågan. Vad som här anförs om incitament för samverkan i fördelningen av forskningsanslag bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

5.2 Öka inte andelen konkurrensutsatta medel

Regeringen erkänner bristerna i det nuvarande systemet för fördelning av resurser som de själva införde 2008. I propositionen väljer regeringen ändå att kraftigt utöka den andelen som ska fördelas, från 10 procent till 20 procent, vilket motsvarar cirka 3 miljarder kronor. Det framgår dessutom av propositionen att de kommande ökningarna av basanslaget till lärosätena också ska fördelas efter den principen. Det skulle innebära att cirka en fjärdedel av de direkta anslagen till lärosätena för forskning slutgiltigt kommer att fördelas efter kvalitetsindikatorer.

Miljöpartiet vill inte med rådande system utöka andelen konkurrensutsatta forskningsmedel till lärosätena. Att konkurrensutsätta en sådan stor andelen av de fasta anslagen leder till att långsiktig planering försvåras och att det blir färre tillsvidareanställningar på lärosätena och därmed sämre förutsättningar för svensk forskning. Vad som här anförs om att inte öka andelen konkurrensutsatta forskningsmedel bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

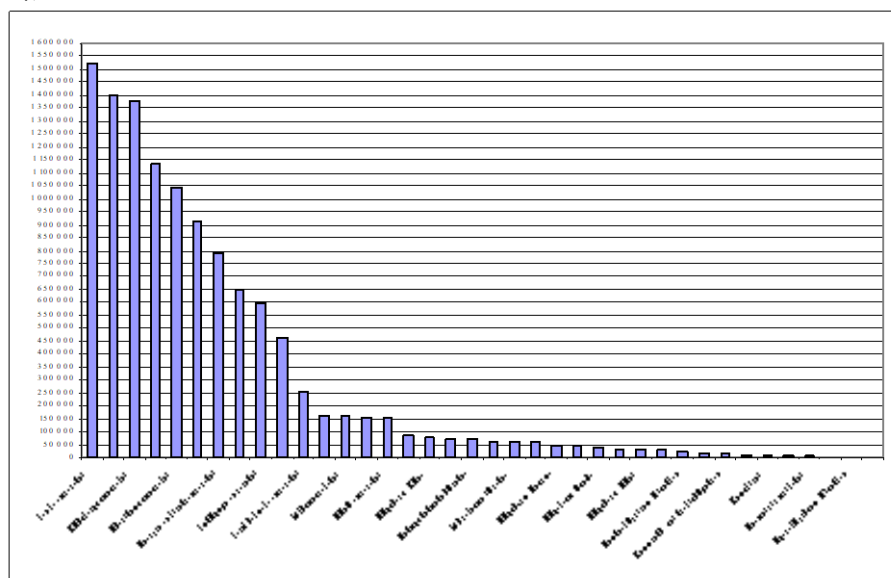
Fel! Okänt namn

5.3 Missgynna inte de regionala högskolorna

Det har framförts påståenden om att statens resurser för forskning smetas ut över lärosätena, vilket har framförts vara ett hinder för framgångsrik forskning i Sverige. Som framgår av tabellen nedan stämmer detta påstående inte. Huvuddelen av forskningsanslagen går till Lunds, Uppsala och Göteborgs universitet. I tabellen nedan visar lärosätenas totala intäkter för FoU 2009, fördelade via statsbudgeten (kostnader för forskarutbildning ingår inte i sammanställningen), i tusentals kronor. Tabellen är framtagen av riksdagens utredningstjänst (RUT PM, dnr 2012:1529).

Regeringens politik har missgynnat mindre högskolor, bland annat fördelningen av de strategiska forskningsmedlen. Det finns ingenting som tyder på att mindre forskningsmiljöer skulle vara sämre än större. Tvärtom visar utvärderingar att det inte skiljer mellan mindre och större lärosäten i fråga om forskningens kvalitet. Vad som här anförs om en fördelning av forskningsanslag till lärosätena som inte systematiskt missgynnar mindre högskolor och forskningssamhällen bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Tabell 1 Lärosätenas totala intäkter för FoU 2009, fördelade via statsbudgeten (kostnader för forskarutbildning ingår inte i sammanställningen), i tusentals kronor

6 Viktiga principer i forskningspolitiken

6.1 Excellenceforskning

Regeringen har presenterat satsningar på spetsforskning, så kallad excellenceforskning, som i stort är välriktad. Det är emellertid en satsning som främst

kommer att gynna de större forskningstunga universiteten. Regeringen fortsätter därmed sin medvetna icke-satsning och nedprioritering av de mindre, regionala högskolorna och deras forskningsmiljöer. Om vi i Sverige ska mena allvar med att skapa de bästa förutsättningarna för svensk forskning måste vi också inse betydelsen av en strategisk satsning även på grundforskning, tvärvetenskap och mindre forskningsmiljöer. Då främjar vi framväxten av nya framgångsrika forskningsmiljöer och inte bara de redan etablerade. Samtidigt behöver vi genom medelstildelningen och forskningsanslagen tydligare visa att vi vill se en förändring angående de negativa konsekvenser som excellenssatsningarna till så kallade strategiska forskningsmiljöer haft för jämställdheten inom den svenska högskolan. Delegationen för jämställdhet i högskolan framförde redan 2010 att satsningarna i mycket liten grad kommit forskande kvinnor till del. Detta måste åtgärdas. Det som här framförs om satsningar på spetsforskning och dess konsekvenser för jämställdheten inom akademien bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

6.2 Tvärvetenskaplighet

Många av samhällets stora utmaningar måste mötas med ett gränsöverskridande tankesätt och en insikt om att många olika faktorer påverkar. Därför bör en tvärvetenskaplig ansats främjas i den kunskapsbaserade samhällsutvecklingen. Högskoleverket har kritiserat forskningsrådets finansiering som i flera forskningstrategier sägs gynna mer traditionellt organiserad forskning och sakna utrymme för stöd till det som inte ryms inom detta.¹ Starka discipliner i traditionell mening är en förutsättning för en stärkt tvärvetenskaplighet, men det måste finnas utrymme också i den nyfikenhetsstyrda forskningen att anlägga ett tvärvetenskapligt perspektiv. De statliga forskningsråden bör därför få ett tydligare uppdrag att främja och följa upp tvärvetenskaplighet. Det som här anförs om tvärvetenskaplighet bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

6.3 Internationalisering av svenska forskningsmiljöer

Regeringen anför i forskningspropositionen att Sverige ska få optimal tillgång till internationell kunskapsutveckling. Därför behövs en internationell strategi i forskningspolitiken som stöd för prioriteringar av internationellt samarbete inom forskning och innovation. En sådan strategi saknas dock i regeringens förslag till förnyad forskningspolitik för Sverige. Regeringen avser att stärka internationaliseringen av svenska forskningsmiljöer genom att Vetenskapsrå-

¹Att utvärdera tvärvetenskap, HSV, 2007.

Fel! Okänt namn på

det tilldelats 250 miljoner kronor för att rekrytera internationella forskare. Samtidigt bekymrar sig regeringen för att svensk forskning saknar spets. Internationaliseringen av svenska forskningsmiljöer styrs med andra ord utifrån regeringens dåliga självkänsla när det gäller det svenska forskningsklimatet. Det är enligt vår mening olyckligt.

Flera svenska forskare intar en absolut ledande position i världen inom sina discipliner. Om man beaktar landets storlek har det svenska universitetssystemet en hög rankning. Karolinska Institutet intar fortfarande en internationell topposition inom medicinsk forskning. I relation till befolkningmängden har Sverige näst flest, efter Schweiz, och cirka dubbelt så många toppuniversitet som USA. Miljöpartiet anser att det finns andra sätt för staten att stimulera en internationalisering av forskningsmiljöerna än den som regeringen nu väljer.

6.3.1 En mer internationaliserad utbildning

Tidigare var det många studenter från länder utanför Europa, framför allt Asien, som lockades att studera på magisternivå i Sverige. Ett av de huvudsakliga skälen var att utbildningen var gratis för utländska studenter. Sedan några år tar även de svenska lärosätena betalt för studier på högskolenivå av studenter som inte är medborgare i EU, och antalet utländska studenter vid svenska lärosäten har minskat dramatiskt. Detta gäller även för de utbildningar som sker på engelska. Med införandet av studieavgifter har Sverige tagit ett steg bort från internationellt samarbete och kontakter med omvärlden. Detta är ett stort steg i helt fel riktning. Akademin behöver enligt vår mening mer öppenhet, inte avgifter.

Många av studenterna vid våra lärosäten skulle ha en starkare ställning på en internationell marknad, i både svenska och utländska företag, om de hade fått sin akademiska grundutbildning på engelska. Svenska studenter söker sig till utländska universitet just för att få denna konkurrensfördel. Om fler grundutbildningar och forskarutbildningar i Sverige gavs på engelska istället för på svenska skulle det också stärka de svenska lärosätenas ställning. Det svenska samhället är ett av världens mest engelskspråkiga, men de svenska lärosätena utnyttjar i dag inte det. Studenter bör också uppmuntras att läsa delar av sin utbildning, både gällande grundnivå och gällande forskarnivå, utomlands. Vad som här anförs om en mer internationaliserad utbildning bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

6.3.2 Internationell etablering

Ledningarna för de svenska lärosätena kan agera mer proaktivt på den globala arenan. Men det kräver tydligare direktiv och ett regelsystem som underlättar en ökad internationalisering av högre utbildning och forskning. Som exempel försökte Karolinska Institutet nyligen etablera ett forskningscentrum i Singapore. Försöket gick inte vägen för att det visade sig vara svårt att hitta en fungerande organisatorisk struktur som tillät KI att etablera sig utomlands. Detta måste förändras. Det måste vara möjligt för svenska lärosäten att etable-

ras utanför Sverige. På samma sätt måste det vara möjligt för utländska lärosäten att etableras i Sverige.

En viktig del i internationaliseringen är att ledningen för lärosätena kan komma från andra länder och andra lärosäten än våra egna. Frågan är när vi får vår första utländska rektor för ett av de svenska toppuniversiteten?

Svensk utbildning och forskning måste ta steget fullt ut och bli en naturlig del av den alltmer globaliserade akademiska världen. Det betyder att vi måste tänka nytt inom lärosätena samtidigt som vi på den politiska nivån möjliggör en verklig internationalisering. Ett framgångsrikt Sverige behöver vara en del av den globala kunskapsutvecklingen. Vad som här anförs om internationell etablering bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

7 Utbildning för forskning

7.1 Bättre villkor för doktorander

Doktoranders studie- och anställningsvillkor är en av förutsättningarna för kvalitativ forskning på universitet och högskolor. Det är viktigt att doktorander erbjuds en trygg anställning. En försörjning av stipendier och bidrag är alltför osäkert; dessutom riskerar det att äventyra kvaliteten i forskningen. Om Sverige ska förbli en stark forskningsnation har goda villkor för att rekrytera de bäst lämpade till forskningsutbildningen en central och helt avgörande roll. Nära hälften av den undervisande och forskande personalen på högskolor och universitet i Sverige kommer att gå i pension inom tio år. Det är hög tid att bereda väg för en ny generation forskare. Forskarutbildningen behöver belysas som en möjlig karriärväg, öppen för alla som därtill är lämpade och meriterade. Vad som här framförs om hur vi stärker möjligheterna och förbättrar villkoren för doktoranderna bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

7.2 Minskad snedrekrytering till forskarutbildningen

Miljöpartiet har i sin budgetmotion för 2013 ökat anslagen för att stärka forskningsanknytningen i grundutbildningen på högskolorna. De många studenter som inte är väl förtrogna med vad det innebär att forska kanske inte heller gör det aktiva valet att påbörja en forskarutbildning. På så sätt går Sverige miste om flera väl lämpade kommande forskare. Det medför också en snedrekrytering till forskarutbildningen. En av de bästa vägarna till att motverka snedrekrytering är därför en forskningsanknuten grundutbildning som inspirerar fler till en karriär som forskare. Vad som här framförs om minskad snedrekrytering till forskarutbildningen bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Fel! Okänt namn

7.3 Stärkt forskningsanknytning i grundutbildningen

Tyvärr finns i dag starka skäl att befara att forskningsanknytningen i många fall är alltför svag. I en undersökning genomförd av Sveriges Ingenjörer bland civilingenjörer och högskoleingenjörer examinerade 2005 och 2006 svarade färre än hälften att anknytningen till aktuell forskning varit ganska eller mycket bra i deras utbildning. Inom exempelvis lärarutbildningen är det helt nödvändigt att öka de forskningsrelaterade inslagen så att fler nyexaminerade lärare är väl förtrogna med aktuell forskning och ett forskningsanknutet arbetssätt. Vad som här anförs om stärkt forskningsanknytning i grundutbildningen bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

8 Innovation

Utbildning, forskning och näringspolitik är viktiga komponenter i ett innovationssystem. Däremot saknas tillräckliga utvärderingsmetoder och indikatorer för att följa och utvärdera framgångsrika innovationssystem. Forskningspolitiken behöver också främja en mer inkluderande syn på innovation. Det handlar om en effektiv offentlig sektor, bättre livsmiljö i våra städer, hållbar utveckling såväl som ökad sysselsättning och konkurrenskraft.

8.1.1 Hela produktionsledet

”Innovationsprocessen” är den process varigenom en idé blir en innovation. I den klassiska modellen för denna process startar den med idén och avslutas med innovationen och är således helt linjär. Numera förekommer flera modeller för denna process, vilka bygger på interaktivitet mellan de olika aktörerna i processen, vilket gör processkartan mer komplicerad. Den nyfikenhetsstyrda forskningen och den tillämpade forskningen är helt sammanlänkade. Ny kunskap om grundämnen och material leder till nya upptäckter och innovation när det kommer i kontakt med mänskligt beteende och samhällsorganisationen. Det går därför inte att politiskt prioritera bara en del av produktionskedjan. Däremot går det att politiskt peka ut de utmaningar som forskarsamhället och innovationssystemen behöver stärkas i och samlas kring. Vad som här anförs om att en innovationsfrämjande forskningspolitik måste se till hela produktionsledet bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

8.1.2 Basindustrin

Forskningspolitiken, tillsammans med näringspolitiken, kan skapa förutsättningar för basindustrin att modernisera, utveckla och ställa om sin produktion. Statens forskningsinsatser är i det perspektivet mycket betydelsefulla för den svenska basindustrin. Det handlar om behovsmotiverad forskning, som omfattar såväl mycket långsiktiga projekt av grundforskningskaraktär, som mer tillämpade och industrinära forskningsprojekt. Miljöpartiet har i en särskild

industripolitisk motion redogjort för flera förslag som kopplar samman en aktiv forskningspolitik med en aktiv industripolitik, däribland en ny grön innovationsfond.

Forskningen som bedrivs vid forskningsinstitut såväl som på våra lärosäten, i nära samarbete med industrin, är väsentlig för en långsiktig kunskapsuppbyggnad. Den medför att industrin kan gå en långsiktigt hållbar utveckling till mötes och samtidigt fortsätta vara central i den svenska ekonomin och i skapandet av nya arbetstillfällen. Det stärker också industrins internationella konkurrenskraft. Det som här framförs om forskningspolitikens betydelse för att främja en hållbar omställning av svensk basindustri bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

8.1.3 Tjänstesektorn och forskningen

För regeringen står medicinsk och teknisk forskning högst i rang, medan samhällsvetenskap och humaniora hamnar långt ned på prioriteringslistan. För innovation i tjänsteföretag är det sistnämnda dock av stor vikt. I tjänstesamhället blir det allt viktigare att utveckla kunskap för komplexa system där flera branscher och kompetenser ska fungera ihop. Globalisering och tjänsteutveckling driver på en ökad arbetsfördelning i näringslivet och specialisering i såväl industri- som tjänsteföretag. Forskningspolitiken behöver tydligare bejaka behovet av tvärvetenskaplig kunskap för ökad tjänsteinnovation. Det finns potential att skapa många nya jobb i små forskningsintensiva företag inom exempelvis miljöteknik, medicin, infrastruktur och bioteknik. Investeringarna i forskning i små och medelstora företag är dock lägre i Sverige än i många andra länder, och det finns tyvärr många exempel på svenska innovationer som har kommersialiserats utomlands. Tjänsteinnovationer leder till utveckling, inte bara genom ny verksamhet eller nya företag, utan även genom att förnya och vitalisera befintliga företag. Ökad samverkan och mer tjänsterelaterad forskning krävs. Vad som här anförs om forskningspolitikens roll för att stimulera utveckling inom tjänstesektorn bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

8.1.4 Öppen innovation

Öppen innovation bygger på idén att i en värld där kunskap är vitt utbredd har aktörer inom forskningen inte råd att förlita sig enbart på egen forskning eller eget utvecklingsarbete utan måste också köpa eller licensera processer och uppfinningar (patent) från andra aktörer. Då skapas dessutom förutsättningar för att interna idéer som inte utnyttjas i ett företags verksamhet kan tas utanför dess dörrar, exempelvis genom licensiering eller i form av samriskföretag kring spin-off-produkter. Europeiska kommissionen har även föreslagit att EU:s ramprogram för forskning och innovation för perioden 2014–2020 (Horisont 2020) ska ha fri tillgång till vetenskapliga resultat som en allmän princip. Vad som här framförs om att offentliga medel i innovationssystemen bör främja en öppen innovation bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Fel! Okänt namn på

8.1.5 Lärosätenas roll i innovationssystemen

En ursprunglig tanke med de regionala högskolorna som bildades genom högskolereformen 1977 var att de skulle erbjuda både utbildning, närmare hemmet, i regionen, och att de skulle bidra med forskning som hade en särskild betydelse lokalt och regionalt. Det behovet finns fortfarande kvar. I propositionen gör regeringen bedömningen att Verket för innovationssystem, i samråd med Vetenskapsrådet, ska stödja lärosätena i deras samverkan med det omgivande samhället. Miljöpartiet menar att lärosätena bör stimuleras att ta en ledningsroll i de regionala innovationssystemen. Ett sådant tydligare uppdrag bör dessutom åtföljas av basresurser för dess genomförande. Den så kallade tredje uppgiften bör integreras bättre i strategier och vardaglig ledning med utbildningen och forskningen. Det som här anförs om lärosätenas roll i innovationssystemen bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

8.1.6 Utbildningens betydelse för innovationer

Underskattningen av utbildningens betydelse för nyttiggörandet av forskning har inom många lärosäten också lett till en återhållsam syn på studenterna som aktörer/resurser för innovationsverksamheten. Det fokus som legat på högskolans forskare som idébärare bör delvis flyttas över på studenterna. Regeringen skriver i propositionen att studenternas roll inte ska underskattas. Det är en för svag skrivning som inte ger någon förändring. Lärosätena bör stimuleras att i större utsträckning koppla samman utbildningen med dess roll i innovationssystemen. Utbildningen bör därmed erkännas en större betydelse för innovationerna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

8.1.7 Lärarundantaget

Lärare anställda vid svenska högskolor har med stöd av det så kallade lärarundantaget i lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar (uppfinnarlagen), den praxis som utvecklats rörande upphovsrätt och en förhållandevis omfattande rätt till bisysslor, omfattande möjligheter att på egen hand nyttiggöra och själva få frukterna av sitt arbete. Det är ett arbete som många gånger staten till stor del bekostat men som trots detta till övervägande delen sker utanför lärosätenas ramar. I betänkandet Nyttiggörande av högskoleuppfinningar (SOU 2005:95) utreddes förutsättningar och olika vägar för att på olika sätt nyttiggöra uppfinningar och upphovsrättsligt skyddade resultat, för samhället i stort. Utredningens slutsatser var bland annat att det inte kan anses klart att den gällande lagstiftningen ger högskolan rätt att kommersialisera högskoleuppfinningar och att det i övrigt finns stora utmaningar förknippade med kommersialiseringen. Miljöpartiets bedömning är att högskolors bidrag till innovationer och en ökad effektivitet och produktivitet i samhället i stort, måste inkludera det arbete som sker inom ramen för det så kallade lärarundantaget. Detta är en variabel som måste ingå i utvärderingen av forskning och utbildning vid svenska lärosäten. Vi anser att lärosätenas generering av innovationer måste utvärderas och uppvärderas. Vad som här anförts om

det så kallade lärarundantaget och innovationerna bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

8.1.8 Hållbart arbetsliv som social innovation

Ett hållbart arbetsliv är en av de viktigaste sociala innovationerna för att Sverige ska möta framtidens stora utmaningar. Sverige behöver lyfta fram betydelsen av ett hållbart arbetsliv, inklusive arbetsmiljöfrågor, med ett tydligt jämställdhetsperspektiv. Arbetsmiljöverkets förelägganden och förbud riktas dubbelt så ofta mot manliga sektorer av arbetslivet som mot kvinnliga. Arbetsmiljölagen har inte tillämpas tillräckligt mot belastningssjukdomar, utbrändhet och andra följder av dåliga arbetsmiljöer i kvinnligt dominerade sektorer. Forskningen kan här spela en viktig roll för att få fram underlag och viktiga perspektiv till framtida politiska beslut. Forskningen måste också tydligare se på rådande diskriminering på arbetsmarknaden. Vad som här anförs om hållbart arbetsliv som social innovation bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

9 Strategiska prioriteringar inom forskningspolitiken

Staten ska styra forskningen med tydligare visioner men färre detaljerade prioriteringar. Regeringen förmår inte göra så utan forskningspropositionen pendlar mellan svepande formuleringar om globala utmaningar till detaljerade förslag om ämnesdidaktisk utveckling inom naturvetenskapen. Miljöpartiet föreslår fyra prioriterade strategiska områden för forskningspolitiken. Dessa är 1) klimat, 2) innovation, 3) välfärd och 4) medicin och hälsa.

9.1 Klimat

Klimatförändringarna och miljöförstörelsen är den allvarligaste utmaningen som mänskligheten står inför. Situationen är mer akut än många tidigare velat eller vågat erkänna.

Kunskap och lösningar finns. Vi har många effektiva styrmedel och metoder som bör användas. Ändå behövs det mer forskning om hur vi kan ställa om vårt samhälle. Regeringen nämner biologisk mångfald och hållbar tillgång till energi som viktiga strategiska områden, vilket är positivt. Men klimat- och miljöutmaningarna är större än så. En helhetssyn behövs. Internationellt uppmärksammas forskning med svensk anknytning visar att människans påverkan överskrider planetens ramar för klimatförändring, biologisk mångfald, kväveutsläppen och kanske även spridningen av kemikalier.

Det är helt avgörande för planetens framtid och människans välbefinnande att vi hejdar klimatförändringarna, och återgår till ett säkert miljöutrymme för mänsklig utveckling. Vi måste skapa och ta vara på möjligheter att över-

Fel! Okänt namn på

brygga klyftan mellan å ena sidan forskningen och å andra sidan beslutsfattare och andra intressenter. Omställningen av industrin, transportsystemet, energisystemet och livsmedelssystemet behöver fortsättningsvis vara av högsta prioritet.

I fortsättningen fokuserar vi på klimatfrågan, både som en central fråga i sig och som en illustration för miljöområdet i stort. Miljöpartiet anser att klimatforskningen bör ses i tre stora och skilda områden.

1. Grundforskning som är eller kan vara intressant för att förstå klimatförändringarna. Här är en tvärvetenskaplig ansats viktig, inkluderat ett tydligt genusperspektiv.
2. Tillämpad forskning kring utveckling av teknik, metoder, strukturförändringar, styrmedel, information och andra åtgärder för att minska de klimatpåverkande utsläppen. Detta inkluderar även de humanistiska och samhällsvetenskapliga perspektiven.
3. Uppföljningen av förändringar i naturen och anpassning till de ofrånkomliga klimatförändringarna som följer av de utsläpp som redan har skett och de utsläpp som vi inte lyckas undvika framöver.

9.1.1 Uppföljningen av klimatforskningen måste förbättras

Det är viktigt att det satsas brett på klimatforskning. Avsaknaden av denna bredd medför därför att vi är kritiska till utformningen av regeringens förslag. Öronmärkning kan behövas för till exempel strategiskt viktiga forskningsinriktningar som våra institutioner inte klarat av. Men regeringens tidigare långtgående öronmärkning riskerar leda till att viktig forskning prioriteras bort för att den inte faller inom ramen för de politiska prioriteringar som regeringen gjort. Klimatforskningen måste i högre utsträckning stödja att klimatmålen uppnås.

Riksrevisionen presenterade under våren 2012 rapporten Svensk klimatforskning – vad kostar den och vad har den gett? (RiR 2012:2). I rapporten bedömde Riksrevisionen att regeringens uppföljning av klimatforskningens omfattning, inriktning och resultat är otillräcklig. Därmed är det oklart i vilken utsträckning klimatforskningen faktiskt stöder klimatmålen och om forskningsresultaten kommer till användning i näringslivet och samhället. Vidare menade Riksrevisionen att regeringen saknar en samlad strategi för hur klimatforskningen ska bidra till att minska utsläppen av växthusgaser. Det bör finnas en samlad redovisning om klimatforskning till riksdagen när det gäller forskningens omfattning, inriktning eller resultat. Vad som här anförs om behovet av en förbättrad styrning och uppföljning av klimatforskningen bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

9.1.2 Samordning av klimatforskningen

Eftersom klimatforskningen ofta är sektorsövergripande och involverar flera departement och myndigheter behövs även en myndighet eller ett departement som har utpekat ansvar för att samordna klimatforskningen och dess resultat. Detta påpekas också av Riksrevisionen i rapporten Svensk klimat-

forskning – vad kostar den och vad har den gett? (RiR 2012:2). Riksdagen bör som sin mening ge regeringen tillkänna vad som här framförs om behovet av en myndighet eller ett departement som har utpekat ansvar för att samordna klimatforskningen och dess resultat.

9.2 Hälsa och medicinsk forskning

9.2.1 Hälsa

Att skapa förutsättningar för god hälsa för hela befolkningen är en av de viktigaste uppgifterna som samhället har. Hälsa är inte enbart ett ansvar för den enskilde. Forskning behövs för att tydliggöra koppling mellan miljöfaktorer och hälsa men också hur livsvillkor och levnadsförhållanden påverkar befolkningens hälsa, inte bara livsstil som regeringen fokuserar på i sin nuvarande politik. Regeringens proposition fokuserar på medicin och hälsa och pekar ut vårdforskningen. Miljöpartiet anser att den hälsofrämjande forskningen bör vara bredare och ta upp hur livsmiljöer och socioekonomiska faktorer påverkar befolkningens hälsa likaväl som vårdforskning. Vi delar uppfattningen att en viktig del av den praktiktäna forskningen är implementeringsforskning, det vill säga forskning om hur forskningsresultat ska komma till användning. Med forskning som grund kan politiken utveckla nya strategier för en förbättrad folkhälsoutveckling, globalt, nationellt och lokalt. Sverige har ett ansvar för att bidra till forskning om frågor med global giltighet, särskilt vad gäller utveckling och tillgängliggörande av läkemedel för behandling av mycket allvarliga sjukdomar såsom hiv, malaria och tbc.

Förutom att sjukdom och ohälsa orsakar lidande för individer och anhöriga är det också samhällsekonomiskt kostsamt. Forskningsresultat som rör effektiva förebyggande och hälsofrämjande metoder kan bidra till att tydliggöra områden där politiken bör fatta beslut som bidrar till att skapa förutsättningar för god hälsa på lika villkor för hela befolkningen och underlätta för människor att ta ansvar för sin hälsa. Vad som här framförs om forskning för förbättrad hälsa bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

9.2.2 Medicinsk forskning

Forskning behövs för att få ökad kunskap om kroppens sätt att fungera och om hur förebyggande åtgärder kan förhindra uppkomst av eller påverka förloppet av sjukdomstillstånd. Med större kunskap om effektiva metoder för prevention kan vården stimulera individen att engagera sig i sin egen hälsa och därmed bidra till att skapa ett bättre hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv inom vård och omsorg. Det förebyggande perspektivet – vad som skapar hälsa och ohälsa – saknades i stor utsträckning i regeringens forskningsproposition; det nämns nästan uteslutande endast tillsammans med åldrande. Miljöpartiet vill därför se en bredare ansats kring de strategiska medicinska satsningarna i forskningspolitiken. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Fel! Okänt namn nå

9.2.3 Bättre balans i satsningarna på livsvetenskap

Regeringen gör en stor satsning inom livsvetenskap, så kallad life science. Branschen är en av landets mest forskningsintensiva och utveckling och produktion av läkemedel samt utveckling av medicinteknik och bioteknik är områden där Sverige redan står sig starkt. Framtiden för läkemedelsforskningen i Sverige bygger på en kombination av god grundforskning, spetsforskning och internationell excellens. Vi bedömer regeringens satsning om 1 miljard svenska kronor under resterande del av mandatperioden som rimlig, men är oroad över balansen i insatserna som görs. Vad som här framförs om att framtiden för läkemedelsforskningen i Sverige bygger på en kombination av god grundforskning, spetsforskning och internationell excellens bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

9.3 Välfärd och offentlig sektor

Det finns ett brett samförstånd om att lärandeprocesser, kompetensförsörjning och partnerskap utgör den framtida grunden för välfärden. En rad studier, genomförda av bland andra OECD, visar att samverkan mellan offentlig sektor, akademi och näringsliv blir en allt viktigare utvecklingsstrategi i ett regionalt perspektiv². Den sammanlagda FoU-verksamheten i Sverige utförs till stor del av näringslivet som står för knappt 70 procent av total FoU. Merparten av den FoU som inte utförs i näringslivet utförs av universitet och högskolor, cirka 25 procent totalt. Resterande FoU utförs inom statliga myndigheter, kommuner och landsting, samt privata icke vinstdrivande organisationer.³ Den forskning och utveckling som riktas mot välfärdens utveckling är i sammanhanget mycket liten och den del som inbegriper samverkan ännu mindre. Kommuner, landsting och regioner tar i dag ett stort ansvar för forskning och utveckling inom välfärdsområdet och under de senaste 20 åren har en rad regionala FoU-miljöer växt fram. Men staten kan och bör göra mer för att stimulera ändamålsenliga mötesplatser för att åstadkomma ett ömsesidigt växelspel mellan praktiska erfarenheter och forskningsbaserade kunskaper. En av de mest uppenbara formerna för samverkan mellan akademien och det allmänna rör den offentliga sektorn som arena för forskning och kunskapsproduktion. Behovet av sådan verksamhet är idag, enligt vår mening, allra tydligast i kommunala och landstingskommunala verksamheter. Vad som här anförs om stimulans för välfärdsnära forskning bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

² Reviews of higher education in regional and city development 2008-11, OECD.

³ Uppgifter från Vinnova, www.vinnova.se.

9.3.1 Kommundoktorander

Miljöpartiet vill stimulera att fler av Sveriges kommuner ska kunna erbjuda forskarstudenter att bli kommundoktorander eller erbjuda kommunanställda med akademisk examen att kunna forska på deltid. En sådan utveckling pågår inom skolans värld men bör öka samt spridas till andra sektorer, såsom kriminalvård, vård och omsorg, fastighets- och avfallshantering. Vad som här framförs om vikten av att främja fler kommundoktorander bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

9.3.2 Stärkt utbildningsvetenskap

Utbildning är en av vår tids viktigaste verktyg för att möta de utmaningar framtiden ställer. Sverige behöver långsiktigt bygga upp starka forskningsmiljöer för utbildningsvetenskapen. Den utbildningsvetenskapliga kommittén på Vetenskapsrådet behöver uppgraderas till ett ämnesråd. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

9.3.3 Ämnesdidaktiska centrum

Forskningen kan hjälpa skolan att bli en lärande organisation. I propositionen meddelar regeringen att eventuellt inrätta ett centrum för skolforskning, något Miljöpartiet ställer sig bakom. Vidare pekar regeringen särskilt ut matematik, naturvetenskap och teknik som områden där nya ämnesdidaktiska centrum ska skapas. Det är olyckligt att från regeringen detaljstyra utvecklingen av skolväsendet. Särskilt när det redan finns etablerade ämnesdidaktiska centrum för de nämnda ämnena vid fem lärosäten samt ett särskilt uppdrag till Skolverket. Den kunskap som finns om undervisningsmetoder och arbetssätt som förbättrar undervisningen och ökar elevernas måluppfyllelse, behöver nå ut bättre och omsättas i praktiken. Men det behövs på fler områden än de som regeringen pekar ut. Först då kan den utbildningsvetenskapliga forskningen göra skillnad för elevernas lärande och bidra till att fler når alla kunskapsmålen i skolan. Det som här framförs om ämnesdidaktiska centrum bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

10 Forskningsråden

Utöver de direkta anslagen till lärosätena fördelas statliga medel till forskning och utveckling i huvudsak via forskningsråden Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Rådet för utvecklingsforskning vid Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) samt finansierarna Statens energimyndighet, Rymdstyrelsen och Verket för innovationssystem.

Råden använder både vetenskapliga kvalitetsbedömningar och bedömningar av forskningens relevans för de områden som de verkar för. Råden är därmed helt centrala för att uppnå de strategiska prioriteringarna inom forsk-

Fel! Okänt namn på

ningspolitiken. Regeringens forskningsproposition innebär en otydlig ledning av forskningsråden i den mening att propositionen inte förmår prioritera eller styra forskningsmedlen på ett adekvat sätt.

En framgångsrik ledning av forskningsråden måste innebära att forskarna får stor frihet att forma den verksamhet och de processer som ska finansieras. Regeringens detaljerade uppdrag riskerar hämma den många gånger oväntade utvecklingen och oförutsedda resultat som också den tillämpade forskningen ger. Dessutom leder det till att forskningsledare och forskare får ägna ännu större delar av året till att bevaka utlysningar, skapa strategiska, till utlysningarna anpassade, nätverk, skriva ansökningar samt delta i beredningen av andra forskares ansökningar. Det är inte heller en önskvärd utveckling, utan verkar också hämmande på forskningens kvalitet.

Vad som här framförs om ledning av forskningsråden bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

11 EU:s ramprogram för forskning och innovation

I november 2011 presenterade EU-kommissionen sitt förslag till det kommande ramprogrammet för forskning och innovation för perioden 2014–2020. Programmet har fått namnet Horisont 2020. Förhandlingarna om det kommande ramprogrammet initierades i början av 2012 och förväntas avslutas under 2013. Miljöpartiet är positivt till att ministerrådet har enats om att stärka fokus på tvärvetenskaplig forskning i jämförelse med EU-kommissionens förslag samt förenkla och reducera byråkratien för att göra det attraktivare för små och medelstora företag att söka finansiering. Därmed bör detta också synas i den svenska forskningspolitiken, men regeringens proposition lämnar mer att önska för de områdena.

Gällande budgeten för ramprogrammet behöver en större andel av budgeten riktas till innovation i små och medelstora företag. I kommissionens förslag till rambudget är det en försvinnande liten del, vilket i praktiken sänker de ambitionerna som rådet kommit överens om. I slutförhandlingarna om ramprogrammet bör detta vara en av den svenska regeringens synpunkter.

I regeringens forskningsproposition pekas ramprogrammet ut som viktigt för Sverige och vikten av aktivt svenskt deltagande lyfts fram. Detta syns dock inte tillräckligt i propositionens övriga delar. Samverkan och deltagande i EU:s ramprogram för forskning och innovation kan inte vara något som står utöver den satsning som görs nationellt. Detta måste vara en helt integrerad del.

I EU 2020-strategin pekas klimatfrågan, minskad användning av fossila råvaror och brist på naturresurser ut som några av de viktigaste utvecklingsområdena. I regeringens proposition syns detta endast i fråga om att utveckla produktion, användning och förädling av förnybar biomassa. Det är otillräckligt. Såväl ramprogrammet som den svenska nationella forskningspolitiken

Fel! Okänt namn på

behöver i större utsträckning bidra till att möjliggöra en omställning av samhället i hållbar riktning, samtidigt som vi skapar förutsättningar för fler jobb.

I EU-kommissionens förslag till nytt forskningsprogram för EU är genusperspektivet svagt representerat. Förslaget har fått kritik för att endast lyfta fram en jämn fördelning av kvinnor och män bland forskarna som tilldelas pengar. Att det finns ett behov av genusperspektiv i själva forskningen diskuteras inte i någon större grad. Rådet har ännu inte förändrat det i förslaget till ramverk. Detta behöver förändras, inte minst eftersom klimatforskningen måste delges ett genusperspektiv för att bli effektiv.

Vad som ovan anförs om EU:s ramprogram för forskning och innovation bör beaktas i kommande förhandlingar om ramprogrammet, vilket riksdagen som sin mening bör ge regeringen tillkänna.

Stockholm den 7 november 2012

Åsa Romson (MP)

Jabar Amin (MP)

Stina Bergström (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Tina Ehn (MP)

Gunvor G Ericson (MP)

Peter Eriksson (MP)

Lotta Hedström (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Annika Lillemets (MP)

Agneta Luttröpp (MP)

Lise Nordin (MP)

Mats Pertoft (MP)

Per Bolund (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Esabelle Dingizian (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Maria Ferm (MP)

Ulf Holm (MP)

Helena Leander (MP)

Jan Lindholm (MP)

Valter Mutt (MP)

Kew Nordqvist (MP)

Peter Rådberg (MP)